

Προς:

1. Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής Περιφερειακή Ενότητα Νήσων
2. Διεύθυνση Δασών Πειραιά
3. Δασονομείο Αίγινας

Κοιν:

- 1.Γεν.Δ/νση Κτηνιατρικής ΥΠΑΑΤ
- 2.Γεν.Δ/νση Δασών
- 3.Γραφείο Περιφερειάρχου Αττικής
- 4.Γραφείο Αντιπεριφερειάρχου Νήσων

Θέμα: Έκθεση αυτοψίας στο ΕΚΠΑΖ

Την Κυριακή 01.07.2018 πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στις εγκαταστάσεις που στεγάζεται και διαχειρίζεται το ΕΚΠΑΖ στην Αίγινα, κατόπιν προσκλήσεως του διαχειριστή του κ. Παύλου Μπήτρου, με σκοπό την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης και τη συμβολή στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των ζώων που βρίσκονται στις εγκαταστάσεις.

Η ομάδα που πραγματοποίησε την επίσκεψη αποτελείτο από 2 κτηνιάτρους με εμπειρία στην περίθαλψη των άγριων ζώων και υπογράφων το παρόν και τέσσερα ακόμα πρόσωπα με μακρά θητεία σε αντίστοιχους φορείς και εγνωσμένη εμπειρία.

Κατά τη διάρκεια της επίσκεψης διαπιστώσαμε τα κάτωθι:

1.Κτηνιακές- κτηνιατρικές εγκαταστάσεις

Οι κτηνιατρικές εγκαταστάσεις εμφανίζουν εικόνα έντονης εγκατάλειψης, ενώ η ύπαρξη ρωγμών καθιστά απαραίτητη την αυτοψία από μηχανικούς για την εκτίμηση της στατικότητας και επικινδυνότητάς τους.

Η οσμή ήταν αποπνικτική λόγω της ύπαρξης σκουπιδιών, χαρτόκουτων, ακάθαρτων κλωβών μεταφοράς ζώων, περιττωμάτων ζώων και μουχλιασμένων τροφών.

Ο περιβάλλον χώρος καλύπτεται από ξηρά και πυκνά χόρτα, ενώ η ύπαρξη σκουπιδιών, ιδιαίτερα πλαστικών, χειροτερεύει την εικόνα της εγκατάλειψης και ο κίνδυνος εκδήλωσης πυρκαγιάς είναι άμεσος. Η ύπαρξη μεγάλων παλετών με ληγμένες μύρες και μπουκάλια νερού και βότκας επιτείνουν την ήδη υπάρχουσα ακαταστασία.

Ιδιαίτερα οι μεταλλικοί κλωβοί της μονάδας εντατικής νοσηλείας είναι καλυμμένοι με στρώματα περιττωμάτων που έχουν σωρευτεί λόγω έλλειψης καθαρισμού.

Το χειρουργείο εμφανίζει εικόνα πλήρους εγκατάλειψης, ενώ εντός αυτού ανευρέθηκαν μηχανήματα σημαντικής χρηματικής αξίας, όπως ένας αιματολογικός αναλυτικός, κλίβανος αποστείρωσης, χειρουργικό τραπέζι και χειρουργικός προβολέας, καθώς και εμφανιστήριο ακτινολογικού. Αν και το ΕΚΠΑΖ διαθέτει ακτινολογικό μηχάνημα και μικροσκόπιο αυτά δεν ανευρέθηκαν και πιθανά βρίσκονται σε παράπλευρο αποθηκευτικό χώρο όπου δεν πραγματοποιήθηκε αυτοψία.

2. Φιλοξενούμενα ζώα

Στον προαύλιο χώρο καθώς και σε παράπλευρους υπαίθριους χώρους απαντώνται ελεύθερα οικόσιτα ζώα όπως κατσίκες (2), τράγος (1), κότες, κόκορες (2), πάπιες, περιστέρια. Τα ζώα αυτά διαβιούν δίπλα σε άγρια ζώα. Επιπλέον ένα ενήλικο αγριογούρουνο (*Sus scrofa*) εντοπίστηκε ελεύθερο στον χώρο, καθώς και ένα νεαρό κλεισμένο σε κοτέτσι.

Σε δωμάτιο στο οποίο δεν είχαμε πρόσβαση υπήρχαν διάφορα είδη ψιτακκοειδών, συγκεκριμένα Κοκατίλ (*Nymphicus hollandicus*), Πράσινος Παπαγάλος (*Psittacula krameri*), Γκριζοπρόσωπος Παπαγάλος (*Myiopsitta monachus*), Μπλε και Κίτρινος Μακάο (*Ara ararauna*). Η ατμόσφαιρα εντός του δωματίου ήταν αποπνικτική λόγω υγρασίας και μη ύπαρξης αερισμού, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την υγεία των ζώων αυτών. Τα πτηνά απομακρύνθηκαν από το δωμάτιο μέσω του παραθύρου και τοποθετήθηκαν σε επαρκώς αεριζόμενους εξωτερικούς κλωβούς.

Πολλές υδρόβιες Αμερικάνικες νεροχελώνες (*Trachemys*) διατηρούνται σε εξωτερική αβαθή δύσοσμη δεξαμενή με μούχλα.

Τα ζώα που ανήκουν στην άγρια πανίδα της Ελλάδας και η φιλοξενία τους συνάδει με ένα Κέντρο Περίθαλψης Άγριων Ζώων παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα, ενώ στο Προσάρτημα του παρόντος παρατίθεται το καθεστώς απειλής των ειδών αυτών.

Ελληνική Ονομασία	Λατινική Ονομασία	Άτομα	Παρατηρήσεις
Κραυγαετός	<i>Aquila pomarina</i>	1	Σοβαρή αναπηρία στην αριστερή φτερούγα, με αποτέλεσμα σε κάθε απότομη μετακίνηση να τη χτυπά και να τραυματίζεται. <i>Μεταφέρθηκε σε μικρότερο κλωβό. Απαιτείται ακρωτηριασμός ώστε να μπορέσει να διαβιεί αξιοπρεπώς σε συνθήκες αιχμαλωσίας.</i>
Αργυροπελεκάνος	<i>Pelecanus crispus</i>	3	Μερικοί εξ αυτών πιθανώς απελευθερώσιμοι.
Ροδοπελεκάνος	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	2	
Πελαργός	<i>Ciconia ciconia</i>	9	Διαβίωση σε ακάθαρτους και υποφωτισμένους εσωτερικούς κλωβούς. <i>Μεταφέρθηκαν σε εξωτερικό κλωβό.</i>
Κύκνος	<i>Cygnus olor</i>	2	Διαβίωση του ενός σε ακάθαρτους και υποφωτισμένους εσωτερικούς κλωβούς. Ένας πιθανώς απελευθερώσιμος. <i>Μεταφέρθηκαν σε εξωτερικό κλωβό.</i>
Αγριόκυκνος	<i>Cygnus cygnus</i>	1	<i>Πιθανώς απελευθερώσιμος.</i>
Φοινικόπτερο	<i>Phoenicopterus roseus</i>	9	Διαβίωση σε χώρο χωρίς παράθεση νερού στο έδαφος, με αποτέλεσμα την αφυδάτωση των πελμάτων τους.
Μπούφος	<i>Bubo bubo</i>	1	Ανάπηρος
Γερακίνα	<i>Buteo buteo</i>	2	Μια απελευθερώσιμη και μια ανάπηρη
Μαυρόγυπας	<i>Aegyptus monachus</i>	1	Πιθανώς ανάπηρος.

Όρνιο	<i>Gyps fulvus</i>	35	Κάποια απελευθερώσιμα άτομα.
Αλεπού	<i>Vulpes vulpes</i>	1	Πιθανώς απελευθερώσιμη.

Στις εγκαταστάσεις υπήρχαν και άλλα ζώα, όπως χερσαίες χελώνες, που καταγράφηκαν και μεταφέρθηκαν με σκοπό την άμεση απελευθέρωσή των περισσότερων και την περίθαλψη των τραυματισμένων.

3. Συνθήκες διαβίωσης φιλοξενούμενων ζώων

Οι εσωτερικοί χώροι, όπου διατηρούνταν ζώα, ήταν ακάθαρτοι και υποφωτισμένοι, ενώ η πλειοψηφία των εξωτερικών κλωβών αφρόντιστοι και γεμάτοι ξερά χόρτα. Σε όλους τους εξωτερικούς κλωβούς διαπιστώθηκε έλλειψη επαρκούς καθαρού νερού, ενώ παρόλο που τα υδρόβια πουλιά είχαν νερό αυτό ήταν δυσώδες και βρώμικο σε μικρές λεκάνες και κουβάδες.

Με τους εθελοντές αντικαταστήσαμε τα νερά, μεταφέραμε τα πτηνά από τους εσωτερικούς χώρους σε εξωτερικούς και ανοίξαμε παράθυρα για να αεριστεί ο χώρος. Επίσης έγινε κοπή ξερών χόρτων σε έναν διάδρομο για την πρόσβαση και την κίνηση εθελοντών και καθαρισμός 3 κλωβών για μεταφορά των πτηνών που προαναφέρθηκαν.

Με βάση τα παραπάνω στις εγκαταστάσεις του ΕΚΠΑΖ καταστρατηγείται κάθε έννοια Κέντρου Περίθαλψης Άγριας Ζωής για τους παρακάτω λόγους:

- Ο κύριος σκοπός ενός Κέντρου Περίθαλψης Άγριας Ζωής είναι η υποδοχή προς περίθαλψη ζώων της ελληνικής φύσης που είναι νεαρά, άρρωστα, εξαντλημένα ή τραυματισμένα, με σκοπό την επανένταξή τους στη φύση. Για τα απελευθερώσιμα ζώα, όχι μόνο δεν έγινε καμία ενέργεια για τη σταδιακή επανένταξή τους στο φυσικό περιβάλλον, αλλά αυτά συνωστίζονται σε κλωβούς. Παράλληλα, τα ανάπηρα ζώα διατηρούνται σε συνθήκες που δε συνάδουν με τις ανάγκες τους και τη διασφάλιση ευζωίας τους.
- Η διατήρηση φιλοξενούμενων άγριων ζώων στη συγκεκριμένη εγκατάσταση απέχει πολύ από τον σκοπό της εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης του κοινού όσον αφορά τα άγρια ζώα και τα ανάγκες τους.
- Η έλλειψη ειδικευμένου προσωπικού, η έλλειψη κτηνιατρικών αρχείων, καθώς και οι προφορικές μαρτυρίες για συστηματική αντιποίηση του κτηνιατρικού επαγγέλματος, πιθανώς να στέρησαν σε αρκετά ζώα τη δυνατότητα επιβίωσης και επανένταξης. Το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας της Κρήτης βεβαιώνει ότι Όρνια εισήχθησαν πριν αρκετά χρόνια με ελάχιστο σημασίας κλινικά συμπτώματα (π.χ. αδυναμία πτήσης λόγω εξάντλησης). Τα συγκεκριμένα ζώα θα μπορούσαν να επανενταχθούν άμεσα, λόγω λανθασμένων χειρισμών κατέστησαν μη απελευθερώσιμα με αποτέλεσμα την ασυλοποίησή τους.
- Η έννοια της ευζωίας με τις παρούσες συνθήκες δεν υφίσταται, όπως για παράδειγμα ο συνωστισμός 35 γυπών σε κλωβό κατάλληλο για 5-10 άτομα. Το ίδιο ισχύει για την περίπτωση των φλαμίνγκο, που διαβιούν σε χώρο μη διαμορφωμένο κατάλληλα για υδρόβια πτηνά.

Εν κατακλείδι, αν και η εγκατάσταση στον αρχικό της σχεδιασμό πληρούσε προδιαγραφές κέντρων περίθαλψης του εξωτερικού, την ημέρα της αυτοψίας παρουσίαζε εικόνα εγκατάλειψης. Έχοντας υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες τόσο διαφορετικών ειδών η φροντίδα των ζώων κρίνεται ανεπαρκής και η καθαριότητα των χώρων ελλιπής.

Με εκτίμηση,

Αχιλλέας Ακρίβος, Κτηνίατρος Anima

Αναστάσιος Μαντζιαβάς, Κτηνίατρος Διώνη

Ελληνική Ονομασία	Λατινική Ονομασία	IUCN (2017) ¹	Κόκκινο Βιβλίο (2008) ²	Οδηγία για τα Πουλιά ³	Συνθήκη Βέρνης ⁴	Συνθήκη Βόννης ⁵	AEWA ⁶	CITES ⁷
Κραυγαετός	<i>Aquila pomarina</i>	LC	EN	I	II	II		II
Αργυροπελεκάνος	<i>Pelecanus crispus</i>	NT	VU	I	II	I; II	√	I
Ροδοπελεκάνος	<i>Pelecanus onocrotalus</i>	LC	VU	I	II	I; II	√	
Πελαργός	<i>Ciconia ciconia</i>	LC	VU	I	II	II	√	
Κύκνος	<i>Cygnus olor</i>	LC	LC	II/2	III	II	√	
Αγριόκυκνος	<i>Cygnus cygnus</i>	LC	LC	I	II	II	√	
Φοινικόπτερο	<i>Phoenicopterus roseus</i>	LC	LC	I	II	II	√	II
Μπούφος	<i>Bubo bubo</i>	LC	LC	I	II			II
Γερακίνα	<i>Buteo buteo</i>	LC	LC		II	II		II
Μαυρόγυπας	<i>Aegyptius monachus</i>	NT	EN	I	II	II		II
Όρνιο	<i>Gyps fulvus</i>	LC	VU/CR	I	II	II		II

ΠΡΟΣΑΡΤΗΜΑ

Καθεστώς απειλής των ειδών που εντοπίστηκαν.

¹Κατηγορίες απειλής σύμφωνα με τον Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων Ειδών της IUCN (2017) (<http://www.iucnredlist.org/>): CR: Κρισίμως Κινδυνεύοντα, EN: Κινδυνεύοντα, VU: Τρωτά, NT: Σχεδόν Απειλούμενα, LC: Μειωμένου Ενδιαφέροντος, DD: Ανεπαρκώς Γνωστά, NE: Όχι Εκτιμημένα

²Κατηγορίες απειλής σύμφωνα με το Κόκκινο Βιβλίο για τα Απειλούμενα Ζώα της Ελλάδας (2009): όπως κατηγορίες απειλής της IUCN Ευρωπαϊκό Καθεστώς Απειλής κατηγορίες σύμφωνα με BirdLife International (2004a): CR: Κρισίμως Κινδυνεύον, EN: Κινδυνεύον, VU: Τρωτό, D: Μειούμενο, R: Σπάνιο, H: Εξαντλημένο, L: Τοπικό, DD: Ανεπαρκώς Γνωστό, S: Σταθερό, NE: Όχι Εκτιμημένο (απαντάται στην περιοχή μόνο κατά την μετανάστευση), ( ): Καθεστώς προσωρινό

³Οδηγία για τα πουλιά (79/409/ΕΟΚ). I: Παράρτημα I – είδη που υπόκεινται σε ειδικά μέτρα διαχείρισης σχετικά με τον βιότοπό τους, II/2: Παράρτημα II/2 - είδη που επιτρέπεται το κυνήγι τους μόνο στο Κράτος Μέλος που υποδεικνύεται.

⁴Σύμβαση για τη διατήρηση της άγριας ζωής και του φυσικού περιβάλλοντος της Ευρώπης (Σύμβαση της Βέρνης): II: Παράρτημα II – Αυστηρά Προστατευόμενα Είδη – Σπονδυλωτά, III: Παράρτημα III – Προστατευόμενα Είδη - Σπονδυλωτά

⁵Σύμβαση για την διατήρηση των αποδημητικών ειδών που ανήκουν στην άγρια πανίδα (CMS, Σύμβαση της Βόννης).

⁶Συμφωνία για τη διατήρηση των αποδημητικών υδρόβιων πτηνών της Αφρικής και της Ευρασίας (AEWA, υπό CMS).

⁷Σύμβαση για την προστασία των ειδών άγριας πανίδας και χλωρίδας με τον έλεγχο του εμπορίου τους (CITES). I: Παράρτημα I – είδη ζώων και φυτών που απειλούνται με εξαφάνιση και που η CITES γενικά απαγορεύει το διεθνές εμπόριο δειγμάτων τους, II: Παράρτημα II - είδη ζώων και φυτών που δεν απειλούνται άμεσα με εξαφάνιση αλλά μπορεί να μπουν στο Παράρτημα I εάν δεν ελεγχθεί το εμπόριό τους.